

Forord

‘Fiktionssamfundet’ ser ud til at blive virkelighed. Når vi har overstået det nødvendige arbejde, er vi på kulturens marked med dets overvældende tilbud om forbrug. Det råber efter resterne af vor opmærksomhed og interesse: billeder, bøger, musik, teater – enten den rene vare eller praktisk omsat til TV-programmer, så vi kan blive i lænestolen. Fiktionsforskningen må følge med, og netop nu er der grøde i systemerne. De centrale internationale strømninger: fransk strukturalisme, amerikansk dekonstruktion, psykoanalyse, receptionsæstetik inspirerer til mere end blot friske ideer i analyser af enkeltværker. Også dansk litteraturforskning arbejder igen systematisk med at udvikle ‘tekst’analysens teoretiske grundlag.

Beskæftigelsen med poetik har altid været et hovedansvar for *Kultur & Klasse*. Det var særlig tydeligt de første 7 årgange, hvor begrebet figurerede som tidsskriftets navn, men redaktionen har også siden haft balancen mellem teoretisk innovation og konkrete værk-analyser for øje. I dette nummer bringer vi tre større artikler af skribenter, der hver for sig har arbejdet en årrække med centrale fiktionsteoretiske problemstillinger.

Torben Kragh Grodal bemærker i *Emotion, narration, illusion og distance* den strukturelle tekstanalyses manglende evne til at gøre rede for teksten som proces. Greimas’ statiske betydningssystem forklarer ikke de narrative og receptive aspekter ved fortællingen som f.eks. diskursens ombrydning af tidsstrukturen og læserens følelsesmæssige bearbejdning af tekstens betydningspotentiale. Tekster er ikke primært et instrument for interesseløs erkendelse; som andet sprog er fiktion snarere subjekternes symbolske handlen og et middel til om-sætning af følelser. *Torben Grodal* finder i *Bremonds gren-model* en tidlig fremstilling af grundlaget for identifikatorisk læseroplevelse, og det videreføres med *Wolfgang Iser*s begreb om læsning som konstruktion af betydning. I en kompliceret diskussion forbindes narrationen med den sekundære bearbejdning i den freudianske drømmeteorik; læseren investerer sit begær i fiktionsværket, hvorved det tilfredsstilles i sociale former, fordi fiktionens genrer mimer samfundets institutioner: krimigenren har taget form efter ordensudøvelsen, kærlighedshistorien efter normerne for pardannelse osv.

Peter Larsen vil i *Musik og moderne billedfiktioner* udvide montage-teori-en til at omfatte flersporede, samvirkende forløb, specielt de tre signifiant-komplekser, som en spillefilm består af: billeder, tale, musik. Med udgangspunkt i Christian Metz' og Roland Barthes' billedsemiotik vises det, hvordan betydning ikke kun skabes ved montagens metonymiske og metaforiske sammenstilling af elementer i de enkelte kæder, men i høj grad imellem kæderne. I artiklens anden halvdel eksemplificeres teorier og begreber med en analyse af åbningsscenen i Hawks' *Sternwood mysteriet*, og særlig musikkens forskellige funktioner som atmosfæreskaber, følelsesintensivator og handlingsmimiker trækkes frem. Disse funktioner ligger dog netop ikke i musikkens eget forløb, men opstår i dens samspil med de andre udtrykkæder. De forankrer gensidigt hinanden og skaber dermed filmens betydningsfelt.

Ib Bondebjerg diskuterer i *Den elektroniske fiktion* den nyere massekulturforsknings kritik af Frankfurterskolens elitære kultursyn. TV-produkter som *Dallas* og *Dollars* er naturligvis kommercielle fiduser, men de involverer alligevel seernes fantasi og følelser. Artiklens hovedafsnit er herefter en stor analyse af Edgar Reitz' 16 timer lange serie: *Heimat*, som blev vist i dansk TV for et par sæsoner siden. Reitz ville bevidst erstatte Dallas/Dollars-æstetikens klicheer og signalæstetik med det symboliseringsarbejde, der samler fantasi og erfaring. En detaljeret analyse blotlægger *Heimats* avancerede folkelighed i kreativ kameraføring, naturbeskrivelse, fortælleform osv.

Før Søren Schous anmeldelse af Johan Fjord Jensens nye bog om postmodernismen: *Det tredje* bringer vi afslutningen på Jens F. Jensens artikel i sidste nummer: *De sidste moderne – de første postmoderne* med noter til hele artiklen samt litteraturliste.

Red.